

Industriebeleid

Nu het slecht gaat met de industrie wordt de vraag gesteld of de overheid bedrijven die in moeilijkheden verkeren moet helpen, en zo ja, op grond van welke criteria.

In het programma Capitoel noemde H.W. de Jong als criterium de toegevoegde waarde in procenten van de omzet. Volgt men dat dan zou DAF afvallen en zou een bedrijf als Randstad, als het ooit in de problemen zou komen, kunnen worden geholpen. Echter, het Nederlandse DAF-deel koopt tussen de 65 en 70% van zijn omzet in. Circa 40% van de inkoop wordt uit Nederland betrokken en eveneens circa 40% uit Duitsland (want in Nederland worden geen motoren en versnellingsbakken gemaakt). DAF heeft meer dan 600 leveranciers die jaarlijks voor meer dan f 100.000 leveren. Hoewel DAF zelf geen hoge toegevoegde waarde heeft, wordt veel van die waarde toch in het vaderland gerealiseerd. Aanvaarding van het toegevoegde-waardecriterium zou neerkomen op het bevoordelen van verticaal geïntegreerde ondernemingen. Dat is strijdig met de verschuiving van verticale naar horizontale integratie die in het bedrijfsleven om redenen van doelmatigheid plaatsvindt.

Als toegevoegde waarde geen criterium is, wat dan wel? In hetzelfde programma noemde minister Andriessen van Economische Zaken er drie:

- er moet sprake zijn van een cluster van activiteiten;
- er moeten overlevingskansen zijn;
- andere financiers, banken bij voorbeeld, moeten meehelpen.

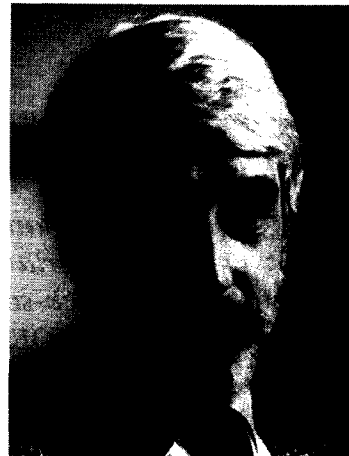
De eerste twee criteria staan met iets andere woorden ook in de brief over de 'financieringsfaciliteit' van 21 januari jl. van de minister aan de Kamer. Alle drie de criteria zijn vermeld in de brief over het industriebeleid van 9 februari.

Het eerste criterium is het tegenovergestelde van wat De Jong noemde. Het bevoordeelt juist bedrijven die verticaal niet zijn geïntegreerd. Hoewel dit past bij de trend, is het de vraag of je dat tot een algemeen criterium mag verheffen. Kijken we naar de werkelijkheid van overheidsinterventies dan zien we dat steun wordt verstrekt aan ofwel grote ondernemingen, ofwel kleine bedrijven in hecht georganiseerde branches zoals de landbouw. Andere bedrijven worden niet geholpen omdat dit zou kunnen leiden tot concurrentievervalsing, omdat ze niet onmisbaar zijn en omdat de overheid eenvoudig het apparaat niet heeft om de vele gevallen te beoordelen. Misschien zijn dit wel de echte criteria en is het dus gewoon de wet van de jungle die wordt toegepast; wie groot is krijgt steun en andere niet. Die keuze past bij onze keuze voor het systeem van vrije ondernemingswijze productie.

Het tweede criterium erkent impliciet een schuld-vraag bij de leiding van de onderneming. Immers, een bedrijf dat in moeilijkheden verkeert maar over-

levingskansen heeft, is hetzelfde als een bedrijf met perspectief dat moeilijkheden heeft; in dat geval heeft de leiding iets over het hoofd gezien. De vraag is hoe we dat kunnen voorkomen. Een factor die vaak een rol speelt is dat directies in een denkspiraal raken. Ze hebben dan anderen nodig om daar uit te komen. Commissarissen zijn de meest aangewezen om die rol te vervullen en te denken valt aan een versterking van de rol van commissarissen. Zonder meteen te willen doorslaan naar het Angelsaksische systeem van één bestuursraad met full-time en part-time leden, zou de bemoeienis van commissarissen met het bedrijf, niet met de bedrijfsvoering, groter kunnen worden gemaakt. Op die wijze zouden commissarissen zich beter kunnen oriënteren en de rol van adviseur van de directie beter waarmaken. Het zou meer een kwestie zijn van do's en don'ts dan van andere wettelijke verantwoordelijkheden. Er ligt een taak voor bij voorbeeld het NCD om de mogelijkheden van intensivering van het commissariaat in kaart te brengen.

Tot slot een hartekreet. Ik heb mij tijdens de discussies over het industriebeleid geërgerd aan de kwaliteit van de discussie. "Zou Nederland zonder industrie kunnen?" (...) "Ik sluit dat niet uit", en dat soort prietpraat. Er is geen land ter wereld dat geen industrie heeft en in elk land is de industrie een belangrijke voedingsbodem voor de dienstensector. De afgelopen weken zijn Fokker en DAF gered, Fokker voor de helft van de prijs die we dachten en DAF met de helft van de werkgelegenheid. De nieuwe realiteiten beginnen eindelijk door te dringen en het Ministerie van Economische Zaken neemt daarbij zichtbaar het voortouw. We mogen blij zijn met deze minister en hopen dat hij vervolgens korte metten maakt met het vermeende gebrek aan zelfvertrouwen van EZ door de RSV-affaire. Laat EZ optreden als motor van de nieuwe realiteiten; laat de victorie in het Bezuidenhout beginnen. Met een variant op *NRC Handelsblad*: we geven gemakkelijker een miljoen uit aan een spotje om uitkeringsgerechtigden op hun rechten te wijzen dan een ton aan voorlichting over industriebeleid. Misschien komt daar nu verandering in.

J.G. Wissema

A handwritten signature in dark ink, reading 'J.G. Wissema'. The signature is fluid and cursive, with a large initial 'J' and 'G'.